



SIEO

Stichting Innovatie
Economie-Onderwijs

WERKVORM

'DE LEERLING IS AL ECONOMOOM'

Een werkvorm om een leerling kennis te laten maken met het vak economie. Doel is om de leerlingen te laten inzien dat ze nu al dagelijks met economische situaties te maken hebben en dat het vak economie ze het gereedschap gaat geven om dit te benoemen en hopelijk ook om afgewogen keuzes te maken. Er is ook een variant voor leerlingen uit de 5de of 6de klas.



BENODIGDHEDEN

- Werkblad leerling is al econoom
- Begrippenkaartjes
- Optie: Invul A4 met rollen
- Optie: Prezi de leerling is al econoom
- Optie: Prezi de leerling is een ervaren econoom



QR-code prezi



INSTRUCTIE/WERKWIJZE

Deze les staat volledig klaar in een Prezi. De introductie is een video waarin een leerling een aantal keuzes maakt. Laat de leerlingen deze keuzes benoemen na het zien van de video, dit kan eerst in kleine groepjes of meteen klassikaal. Daarna volgt de tweede introductie van welke rollen de leerling op dit moment vervult. Dit zijn er een stuk meer dan hij op het eerste gezicht denkt. Ook hier heb je als docent de keuze om dit kort klassikaal te doen of meer aandacht aan te besteden door de leerlingen dit eerst in kleine groepjes te laten doen. Hiervoor is een invulblad beschikbaar, zie bijlage. De hoofdoopdracht bestaat uit vier delen. De leerlingen krijgen vijf herkenbare economische situaties op school en gaan daar als eerste een economisch begrip aan koppelen. Ze kunnen kiezen uit tien begrippen en krijgen begrippenkaartjes met uitleg en een voorbeeld. Daarna denken ze na over de oplossing van drie problemen. Vervolgens volgt de transfer naar een persoonlijke situatie buiten school en tot slot de transfer naar wereldeconomie. De bonusopdracht is het verzinnen van een nieuwe context waar alle stappen aan gekoppeld worden. Laat de leerlingen bij alle onderdelen vooral met elkaar overleggen. Bespreek per opdracht klassikaal na, zodat iedereen op het goede spoor blijft.



VARIANTEN

Voor leerlingen met meer economische ervaring is deze opdracht geschikt als herhalingsopdracht. Gebruik hiervoor de bijlage 'De leerling als ervaren econoom'. Deze opdracht is nagenoeg hetzelfde, behalve dat er geen begrippen zijn om uit te kiezen en ze dus ook geen begrippenkaartjes krijgen. Daarnaast wordt de opdracht in zijn geheel aangeboden in plaats van in delen.



WERKBLAD 'DE LEERLING IS AL ECONOOM'



QR-code video

De video (zie QR-code) laat zien dat jij op dit moment diverse rollen vervult. Zeer waarschijnlijk ben je niet met alle rollen actief bezig. Jouw rol als econoom zal tijdens de les economie meer duidelijk worden. Want ondanks dat dit één van je eerste lessen economie is, ben je toch al econoom en maak je economische keuzes. Het vak economie gaat je het gereedschap geven om deze situaties te benoemen, te analyseren en stelt je in staat bewustere keuzes te maken.



ECONOMISCHE HANDELEN OP SCHOOL

Hieronder staan vijf alledaagse voorbeelden (contexten) die jij ook meegemaakt zou kunnen hebben. Weet jij hoe het economische concept heet wat hier aan ten grondslag ligt? Om het je iets makkelijker te maken staan kun je kiezen uit de onderstaande termen. Bij de laatste context moeten twee termen ingevuld worden. Bedenk daarna voor de eerste drie problemen een oplossing waardoor dit gedrag in de toekomst voorkomen kan worden.

Asymmetrische informatie/Averechtse selectie - Free rider's probleem - Intertemporele ruil - Negatieve externe effecten - Ontmoedigingseffect - Opofferingskosten - Positieve externe effecten - Prisoner's dilemma/Zelfbinding

Nr.	Context	Economisch concept	Oplossing
1	Met twee klasgenoten maak je samen een opdracht. Eén van je groepsleden loopt de kantjes ervan af waardoor jij meer moet doen.	...	
2	Je komt te laat op school omdat je te laat bent opgestaan maar je zegt dat je een leuke band had.	...	
3	Je eet wat lekkers in de kantine en gooit de verpakking op de grond.	...	
4	Je hebt twee tussenuren en dan nog een uur Economie. Je docent is niet te vinden, wat ga je doen?	...	x
5	Je bent je portemonnee vergeten en vraagt een klasgenoot om jouw broodje voor te schieten. Je belooft morgen het geld mee te nemen.	x

**ECONOMISCHE HANDELEN BUITEN SCHOOL**

In je rollen buiten school verricht je ook dagelijks economische handelingen. Kun je de transfer maken van de context op school naar iets buiten school, waarin hetzelfde economische concept voorkomt? De economische concepten uit de vijf voorbeelden zijn ook op de wereldtoneel terug te vinden. Kun jij een concreet voorbeeld verzinnen voor de partij die gegeven is?

Nr.	Context	Persoonlijk voorbeeld buiten school	Transfer wereldeconomie
1	Oneerlijke verdeling lasten		<i>Europa</i>
2	Klopt de informatie?		<i>Verzekeraar</i>
3	Actie waar anderen last van kunnen hebben		<i>Toekomstige generatie</i>
4	Keuzes maken		<i>Nederlandse overheid</i>
5	Aangaan lening		<i>Wereldbank De bank voor ontwikkelingslanden</i>

BONUSOPDRACHT

Verzin een nieuwe economische context binnen school, benoem het begrip en maak de transfer naar een persoonlijke situatie buiten school en eentje in de wereldeconomie.



SIEO

Stichting Innovatie
Economie-Onderwijs

WERKBLAD

'DE LEERLING IS EEN ERVAREN ECONOOM'



QR-code video

Naast leerling ben je wereldburger, collega, verkeersdeelnemer, ervaringsdeskundige, vriend, oppas en niet te vergeten econoom. Als het goed is heb je door het volgen van het vak economie gereedschap verzamelt om economische situaties te benoemen en te analyseren. In deze opdracht staan alledaagse situaties waaraan jij een economische begrip gaat koppelen en daarna de transfer buiten school en de wereldeconomie gaat maken.



OPDRACHT 1: ECONOMISCHE KEUZES

De introductievideo laat zien hoe alledaags economie eigenlijk is. De hoofdpersoon had één van je klasgenoten kunnen zijn. Benoem minimaal vijf economische keuzes die de jongen in deze video maakt.

OPDRACHT 2: SCHEMA INVULLEN

Op de achterkant van dit werkblad staan vijf alledaagse voorbeelden (contexten) die jij ook meegemaakt zou kunnen hebben. Weet jij hoe het economische concept heet wat hier aan ten grondslag ligt? Bij de laatste context moeten drie termen ingevuld worden. Bedenk daarna voor de eerste drie problemen een oplossing waardoor dit gedrag in de toekomst voorkomen kan worden.

OPDRACHT 3: NIEUWE CONTEXT

Bedenk een nieuwe economische context die jij op school meegemaakt/gezien hebt. Zet deze in de zesde rij van het schema op de achterkant. Schets de context op school, benoem het hieraan gekoppelde economische begrip(pen) en maak de transfer naar een persoonlijke situatie buiten school en tot slot de wereldeconomie.



Nr.	Context	Economisch concept	Oplossing	Persoonlijk voorbeeld buiten school	Transfer wereldeconomie
1	Met twee klasgenoten maak je samen een opdracht. Eén van je groepsgenoten loopt de kantjes ervan af waardoor jij meer moet doen.				<i>Europa</i>
2	Je komt te laat op school omdat je te laat bent opgestaan maar je zegt dat je een leuke band had.				<i>Verzekeraar</i>
3	Je eet wat lekkers in de kantine en gooit de verpakking op de grond.				<i>Toekomstige generatie</i>
4	Je hebt twee tussenuren en dan nog een uur Economie. Je docent is niet te vinden, wat ga je doen?		x		<i>Nederlandse overheid</i>
5	Je bent je portemonnee vergeten en vraagt een klasgenoot om jouw broodje voor te schieten. Je belooft morgen het geld mee te nemen.	x		<i>Wereldbank</i>
6				



'DE LEERLING IS AL ECONOOM'

BIJLAGE 1 - BEGRIPPENKAARTJES

<p>Asymmetrische informatie</p> <p>De ene partij heeft meer informatie dan de andere partij.</p> <p>Als je een tweedehandsauto koopt weet je niet hoe de vorige eigenaar met die auto is omgegaan.</p>	<p>Averechtse selectie</p> <p>Het proces dat de slechte risico's de goede risico's van de markt verdrijven. Alleen mensen met een slecht gebit sluiten een aanvullende tandartsverzekering af, waardoor de verzekeringspremie omhoog moet en het voor mensen met een goed gebit nog minder aantrekkelijk wordt om zich te verzekeren.</p>
<p>Free rider's probleem</p> <p>Ook wel meeliftersgedrag genoemd. Dit kan voorkomen wanneer iemand (gratis) kan profiteren van de aankoop/inspanning van een ander. Bijvoorbeeld wanneer er een gezamenlijk cadeau namens de klas gekocht wordt voor de docent en niet iedereen betaald mee.</p>	<p>Intertemporele ruil</p> <p>Wordt ook wel 'ruilen over de tijd' genoemd. Je koopt nu iets, terwijl je het pas later betaald. Bijvoorbeeld je koopt kleding online die je pas over 30 dagen moet betalen.</p>
<p>Negatieve externe effecten</p> <p>Onbedoelde bijwerking van productie of consumptie die de welvaart van een ander dan de veroorzaker <i>negatief</i> beïnvloedt. Milieuvervuiling is hiervan het bekendste voorbeeld, zoals het dumpen van XTC-afval in het bos.</p>	<p>Ontmoedigingseffect</p> <p>Als de kans om een baan te vinden kleiner is, besluiten minder mensen werk te zoeken. Als een land zich in crisis bevindt gaan mensen die al heel lang thuis zitten niet actief opzoek naar een baan omdat het toch "geen zin" heeft.</p>
<p>Opofferingskosten</p> <p>Gederfde netto baten van het beste, niet gekozen, alternatief. Als je het ene doet, kan je het ander niet doen. Je fictieve kosten hiervoor zijn de opofferingskosten.</p>	<p>Positieve externe effecten</p> <p>Onbedoelde bijwerking van productie of consumptie die de welvaart van een ander dan de veroorzaker <i>positief</i> beïnvloedt. Je werkgever is erg gelukkig dat jij klanten in het Frans te woord kan staan omdat je dat vak volgt op school.</p>
<p>Prisoner's dilemma</p> <p>Gevangenprobleem in het Nederlands. Is een situatie waar twee personen/bedrijven dezelfde informatie hebben. Eenzijdig handelen kan de uitkomst niet verbeteren, maar door samenwerking zou een betere uitkomst tot stand kunnen komen.</p>	<p>Zelfbinding</p> <p>Bij zelfbinding 'bindt' een partij zich vrijwillig aan het maken van een bepaalde keuze. Bijvoorbeeld Nederland belooft Griekenland te helpen met het vluchtelingenprobleem.</p>



'DE LEERLING IS AL ECONOOM'

BIJLAGE 2 - INVULBLAD ROLLEN





ANTWOORDMODEL 'DE LEERLING IS AL ECONOOM'

Nr.	Context	Economisch concept	Oplossing	Persoonlijk voorbeeld buiten school	Transfer wereldeconomie
1	Met twee klasgenoten maak je samen een opdracht. Eén van je groepsleden loopt de kantjes ervan af waardoor jij meer moet doen.	<i>Free rider's probleem</i>	<i>Beloning naar inzet</i>	<i>Huishoudelijke taken, jij ruimt vaker de afwasmachine uit dan je broer/zus.</i>	<i>Griekenland en Italië vangen bijna alle vluchtelingen uit Afrika op die Europa willen bereiken.</i>
2	Je komt te laat op school omdat je te laat bent opgestaan maar je zegt dat je een leuke band had.	<i>Asymmetrische informatie</i>	<i>Bellen naar ouders om verhaal te controleren</i>	<i>Je ouders willen je vanavond niet ophalen van een feestje omdat ze nog aan het werk moeten.</i>	<i>Zijn de gedane declaraties van schade bij verzekeraar terecht? Of zaten er minder waardevolle spullen in de gestolen koffer.</i>
3	Je eet wat lekkers in de kantine en gooit de verpakking op de grond.	<i>Negatieve externe effecten</i>	<i>Name and shame spotlight. Je komt in beeld op het scherm in de kantine</i>	<i>Geluidsoverlast van jouw verjaardagsfeest</i>	<i>Het dumpen van afval in de oceaan waardoor de plasticsoep is ontstaan.</i>
4	Je hebt twee tussenuren en dan nog een uur Economie. Je docent is niet te vinden, wat ga je doen?	<i>Opofferingskosten</i>	x	<i>Ga ik studeren of sporten vanavond</i>	<i>Waar besteed de overheid zijn geld aan? Meer geld voor het lerarentekort of de wachtlijsten in de zorg verkleinen.</i>
5	Je bent je portemonnee vergeten en vraagt een klasgenoot om jouw broodje voor te schieten. Je belooft morgen het geld mee te nemen.	<i>Intertemporele ruil Zelfbinding</i>	x	<i>Je vraagt een voorschot op je zakgeld aan je ouders zodat je ook wat te drinken kunt kopen bij het concert waar je naar toegaat.</i>	<i>De Wereldbank verstrekt leningen aan ontwikkelingslanden met als doel armoede bestrijden.</i>

ANTWOORDMODEL 'DE LEERLING IS EEN ERVAREN ECONOOM'

- Het verzuimen van het kopen van een cadeau voor pa
- Het niet willen samenwerken aan een groepsopdracht
- Het verzuimen van maatschappelijke stages
- 's Avonds laat met de telefoon bezig zijn en daarom op school in slaap vallen
- Net doen alsof je aan het studeren bent maar ondertussen gamen
- Het niet opletten in het verkeer maar appen op de fiets en daardoor bijna onder de auto komen

Nr.	Context	Economisch concept	Oplossing	Persoonlijk voorbeeld buiten school	Transfer wereldeconomie
1	Groepsopdracht	<i>Free rider's probleem</i>	<i>Beloning naar inzet</i>	<i>Huishoudelijke taken, jij ruimt vaker de afwasmachine uit dan je broer/zus.</i>	<i>Griekenland en Italië vangen bijna alle vluchtelingen uit Afrika op die Europa willen bereiken.</i>
2	Te laat	<i>Asymmetrische informatie</i>	<i>Bellen naar ouders om verhaal te controleren</i>	<i>Je ouders willen je vanavond niet ophalen van een feestje omdat ze nog aan het werk moeten.</i>	<i>Zijn de gedane declaraties van schade bij verzekeraar terecht? Of zaten er minder waardevolle spullen in de gestolen koffer.</i>
3	Weggoaien	<i>Negatieve externe effecten</i>	<i>Name and shame spotlight. Je komt in beeld op het scherm in de kantine</i>	<i>Geluidsoverlast van jouw verjaardagsfeest</i>	<i>Het dumpen van afval in de oceaan waardoor de plasticsoep is ontstaan.</i>
4	Tussenuren	<i>Opofferingskosten</i>	x	<i>Ga ik studeren of sporten vanavond</i>	<i>Waar besteed de overheid zijn geld aan? Meer geld voor het lerarentekort of de wachtlijsten in de zorg verkleinen.</i>
5	Lening	<i>Intertemporele ruil Zelfbinding Lening</i>	x	<i>Je vraagt een voorschot op je zakgeld aan je ouders zodat je ook wat te drinken kunt kopen bij het concert waar je naar toegaat.</i>	<i>De wereldbank verstrekt leningen aan ontwikkelingslanden met als doel armoede bestrijden.</i>